

deur Dawie

Die Burger 28/4/84

Is Mosambiekers te vertrou, en kan Nkomati hou?

EEN van die gewilde onderwerpe van opposisiegesindes vandeeweek in die Volksraad was om die duursaamheid van die Verdrag van Nkomati te bevraagteken. Kan en gaan dit hou, of berus dit op sulke brose grond dat geen peil daarop getrek kan word nie?

Natuurlik is selfs Nasionaliste oor dié vrae begaan; daarom is dit nodig dat ons die bedenkinge van nader bekyk.

Verraad?

Laat Dawie eers vertel van 'n uiters gelaaiete argumentasie wat hy by 'n ander geleentheid gehoor het. Toe is geredeneer dat die verdrag en sy uitvoering feitlik op 'n vorm van verraad aan die kant van Mosambiek gebaseer is. Hoe kan Suid-Afrika sulke menslike vertroue?

Kyk, word gesê, die ANC-lede wat hulle daar

bevind het, het hulle tog as swart broers van die Mosambiekse owerheid beskou. Hulle het daar veilig en geborge gevoel, en nie sonder rede nie. Maar nou word hulle as 't ware voor die geweerloop uit die land gesit.

As dit so maklik, so te sê oornag, met swartmense kan gebeur, hoeveel te meer bestaan die gevaar nie dat wit bondgenote by die geringste voorwendsel die rug toegekeer sal word nie?

Hierby kom dan nog die vrae en waarskuwings wat vandeeweek in die Volksraad gehoor is.

Ashoop

Is dit nie maar net die droogte, hongersnood en 'n behoefte aan hulp wat die Machel-bewind na die Suid-Afrikaanse hand laat gryp het soos na 'n strooi-halm nie? word gevra. Wat gaan Mosambiek se houding wees as hy eers weer op sy bene is en gekry het wat hy uit die ooreenkoms

wou hê? Gaan sy onderneeminge teenoor Suid-Afrika nie dan op die ashoop beland nie?

Op stuk van sake: is die ooreenkoms nie militêr aan Mosambiek opgedwing nie? Dit kan tog nie blywend wees nie.

Laat ons aanvaar dat in dié bedenkinge 'n sekere mate van waarheid steek. Maar hulle berus almal op oppervlakkige argumente wat op kort termyn geldig kan wees, en vorm nie naas-tenby die hele prent nie. Daar is tog ander beweegredes ook.

Verandering

Mosambiek het hom nie teenoor die ANC begin verander net omdat Suid-Afrika sy arm gedraai het of omdat hy sy nuwe wit bondgenoot ter wille wou wees nie. Hy het besluit om die Verdrag van Nkomati met

al sy implikasies te aanvaar omdat daar by hom ook diepere, selfs ideologiese veranderinge ingetree het.

Een van die belangrikste dinge wat in die laaste tyd in Suider-Afrika gebeur het, is dat 'n nuwe siening oor die ANC begin posvat het. Hy word nie meer oral as 'n bevrydingsbeweging beskou wie se saak teen 'n onwettige regering gesteun moet word nie.

Vandag word al hoe meer toegegee dat die Suid-Afrikaanse regering wettig en soewerein is, en dat die ANC liefs sy geweldsmetodes moet laat vaar en 'n organisasie moet word wat hom vir burgerregte beywer.

Uitdaging

Dit val saam met 'n ander betekenisvolle verandering. Daar het naamlik in Afrika 'n ontnugtering met

die rol van Rusland op dié vasteland ingetree.

Gistermiddag het die Eerste Minister nog weer daarop gewys dat talle swartmense teleurgesteld is en die oë nou elders wend, nie in die eerste plek vir "hulp" nie, maar om blywende samewerking te kry.

Dit is nuwe gesindhede wat moesaam gekom het en tog seker nie in 'n ommesientjie weer sal verander nie.

Verder geld 'n waarheid vir Mosambiek wat op elke ander staat van toepassing is, ook Suid-Afrika. Dit is dat sy eie nasionale belang voorop gestel word en dat alle ander oorweginge hieraan ondergeskik is.

Natuurlik is dit moontlik dat 'n situasie vorentoe kan ontstaan waar dit vir Mosambiek weer voordelig kan lyk om alle bande met Suid-Afrika te verbreek en na die ou vyandelikhede te

rug te keer. Maar juis hier lê die groot uitdaging vir die toekoms.

As die situasie in Suider-Afrika reg verloop, as die ideale op lang termyn bereik word, dan is omstandighede kwalik te bedink waar dit vir Mosambiek voordelig sou wees om alles weer stukkend te skop.

Sleutelwoord

Die sleutelwoord is geen onbekende nie: dit is dat die inter-afhanklikheid van die state hier in Suider-Afrika dit vir hulle nodig en wenslik maak om op talle gebiede met mekaar saam te werk. Dit is 'n argument wat vir Suid-Afrika net so sterk geld as vir sy bure.

Daarom is dit so nodig dat elkeen sal help om die plan te laat slaag, nie om dit so gou as moontlik verongeluk te sien nie.